

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІЗНЕСУ ТА ПРАВА»**

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
ЛЬВІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
БІЗНЕСУ ТА ПРАВА**

ВИПУСК 36

СЕРІЯ ЕКОНОМІЧНА. СЕРІЯ ЮРИДИЧНА

Збірник наукових праць
з економічних та юридичних наук

Львів
2023

ISSN: 2663-0117

УДК: 336 (075.8)

34 (075.8)

Н 34

У збірнику опубліковано результати наукових досліджень професорсько-викладацького складу та співробітників Львівського університету бізнесу та права, а також інших українських вищих навчальних закладів, в яких висвітлено проблемні аспекти досліджень у галузі економічних та юридичних наук.

Наказами Міністерства освіти та науки України № 1301 від 15.10.2019 та № 1643 від 28.12.2019 «Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична» включено до переліку фахових видань України (категорія «Б»), у яких можна публікувати результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата економічних та юридичних наук.

Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ № 14346-3317Р від 14.08.2008 р.

Мови видання: українська, німецька, англійська, польська (змішаними мовами)

Тематична спрямованість журналу: висвітлення наукових досліджень у галузях правознавства, економіки, філософії, журналістики та інформатики

Збірник представлено в міжнародних наукометричних базах даних, репозиторіях і пошукових системах: CiteFactor – Academic Scientific Journal (з 2018 р.), Google Scholar (з 2016 р.), OpenAIRE (з 2018 р.), Scientific Periodicals Ukraine Vernadsky National Library of Ukraine (з 2009 р.) та ін.

Рекомендовано до друку Вченою радою Львівського університету бізнесу та права (протокол № 8 від 30.03.2023 року)

Головний редактор: Ю. Півоварські, доктор юридичних наук, професор

Редакційна колегія:

Л. І. Сопільник, доктор юридичних наук, доктор технічних наук, професор, Заслужений винахідник України; В. Л. Оргинський, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України; Л. А. Янковська, доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України; С. В. Глушенко, доктор юридичних наук, Заслужений юрист України; В. В. Сердюк, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України; О. М. Балинська, доктор юридичних наук, професор; Н. П. Бортник, доктор юридичних наук, професор; Т. З. Гарасимів, доктор юридичних наук, професор; М. В. Косюта, доктор юридичних наук, професор; Л. Г. Чистоклетов, доктор юридичних наук, професор; І. В. Зозуля, доктор юридичних наук, професор; В. Порада, доктор юридичних наук, професор; В. Віцен, доктор юридичних наук, професор; В. В. Костицький, доктор юридичних наук, професор; Р. Л. Сопільник, доктор юридичних наук, професор; О. Г. Комісаров, доктор юридичних наук, професор; Н. Ю. Мельничук, доктор юридичних наук, професор; Р. Я. Заяць, доктор юридичних наук, доцент; С. В. Слінько, доктор юридичних наук, професор; Ж. В. Завальна, доктор юридичних наук, професор; Р. І. Крамар, кандидат юридичних наук, доцент; Ю. І. Семчук, кандидат юридичних наук; Ж. В. Семчук, доктор економічних наук, професор; Л. Сулковські, доктор економічних наук, професор; М. Матія, доктор економічних наук, професор; С. В. Князь, доктор економічних наук, професор; Н. Г. Георгіаді, доктор економічних наук, професор; Р. З. Патора, доктор економічних наук, професор; Л. Т. Шевчук, доктор економічних наук, професор; В. М. Юзевич, доктор фізико-математичних наук, професор; В. Я. Брич, доктор економічних наук, професор; М. І. Козоріз, доктор економічних наук, професор; Ю. В. Пинда, доктор економічних наук, професор; В. В. Скупейко, доктор економічних наук; І. В. Петрик, доктор економічних наук; О. Ю. Бочко, доктор економічних наук, професор; Н. Ф. Павленчик, доктор економічних наук, доцент; Р. М. Скриньковський, кандидат економічних наук, професор; Є. Ружінська, кандидат економічних наук, доцент; Б.-П.О. Кошовий, кандидат економічних наук; Ю. О. Романишин, кандидат історичних наук, доцент.

Рецензенти:

М. А. Микитюк, доктор юридичних наук, доцент;
О. Г. Яновська, доктор юридичних наук, професор;
Л. Г. Ліпич, доктор економічних наук, професор;
М. І. Пітюлич, доктор економічних наук, професор;
Л. М. Федоришина, доктор економічних наук, доцент.

Адреса редакції університету: 79021, м. Львів, вул. Кульпарківська, 99; тел. (032) 292-78-50. Офіційний веб-сайт видання <https://nzlubp.org.ua>.

Відповідальність за достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв, назв підприємств, організацій, установ та іншої інформації несуть автори статей. Висловлені у цих статтях думки можуть не збігатися з поглядами редакційної колегії і не покладають на неї ніяких зобов'язань. Передруки і переклади можливі лише за згодою авторів і редакції.

Бондаренко О. С.

*доктор юридичних наук, доцент
завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства,
Сумський державний університет
<https://orcid.org/0000-0002-2288-1393>*

Миргород-Карпова В. В.

*кандидат юридичних наук, старший викладач
кафедри адміністративного, господарського права,
фінансово-економічної безпеки,
Сумський державний університет
<https://orcid.org/0000-0002-3302-221X>*

ПОНЯТТЯ, ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

JEL Classification: K 19

SECTION “LAW”: Право

Анотація. Значення освіти у житті людини – колосальне. Як правило, це ключ до успіху в майбутньому. Освіта має багато переваг. Освіта в надзвичайних ситуаціях є важливою реакцією, яка рятує життя, і її слід розглядати як пріоритет. В умовах війни за короткий проміжок часу знищуються умови для життя, догляду та навчання; відбувається переривання, відмова та перешкоджання здійсненню права на освіту. Стаття спрямована на вивчення сутності та особливостей надання освітніх послуг в умовах воєнного стану України та характеристики основних факторів удосконалення якості надання освітніх послуг в умовах війни.

Ключові слова: освіта, адміністративно-правове регулювання, право на освіту, освітні послуги, види освітніх послуг, надання освітніх послуг.

Annotation. The importance of education is an important issue in the life of every person. This is the key to future success. Education has many benefits. Emergency education is an essential life-saving response and should be considered a priority. In the conditions of war, the conditions for life, care and education are destroyed in a short period of time; the right to education is interrupted, denied, and hindered. The article is aimed at studying the essence and features of the provision of educational services in the conditions of martial law in Ukraine.

It is emphasized that characterizing the legal concept, legal and doctrinal aspects of interpretation are traditionally distinguished. It is certainly not necessary to argue about their ranking. Since, of course, priority will be given to the legal concept itself. At the same time, to analyse the essence of the concept, its objectivity and balance, it is important to study the position of scientists. The essence and types of educational services are analysed. The grounds for the classification of educational services are named: according to the components of the education system; by forms of education; by educational degree; according to the payment form for educational services; according to the terms (duration) of providing educational services; by entities providing educational services; by subjects of consumption of educational services.

It has been proven that during the war, the quality of educational services suffered significant losses caused by active hostilities; lack of electricity and Internet; complex psychological condition of pedagogical (scientific-pedagogical) workers and the need to relocate

individual educational institutions. At the same time, despite these challenges, society cannot allow the absence of educational services, so new mechanisms and technologies of learning and teaching are emerging.

The factors that must be implemented to "adjust" educational services to the requirements of the state of war have been determined: provision of a safe environment, provision of psychological support, ability to adapt to new challenges, wide use of the modern technologies.

Keywords: education, administrative and legal regulation, right to education, educational services, types of educational services, provision of educational services.

Вступ

Значення освіти у житті кожної людини – колосальне. Це ключ до успіху в майбутньому та наявності багатьох можливостей у нашому житті. Освіта має багато переваг. Наприклад, вона освітлює розум і мислення людини. Це допомагає здобувачам освіти планувати роботу. Освіта в певній галузі допомагає людям думати, відчувати та поводитись так, щоб сприяти їхньому успіху та покращувати не лише їхнє особисте задоволення, але й їхню спільноту. Крім того, освіта розвиває людську особистість, думки, відносини з іншими та готує людей до життєвого досвіду. Це надає особі особливого особливим статусу у суспільстві. Кожен має право на освіту «від колиски до могили». Існують різні переваги освіти, такі як кар'єра, статус у суспільстві та впевненість у собі. Перш за все, освіта дає нам шанс зробити хорошу кар'єру в нашому житті. Освіта шліфує наш розум, зміцнює наші думки та зміцнює наш характер і поведінку по відношенню до інших. Це забезпечує нас інформацією в різних сферах загалом і нашої спеціалізації зокрема; особливо те, що нам потрібно освоїти в нашій кар'єрі. Тому без освіти ми не можемо нормально вижити і мати гідної професії. Крім того, освіта забезпечує нам хороший статус у суспільстві [1].

Враховуючи зазначене у державі має бути створена ефективна система забезпечення надання освітніх послуг. Водночас війна спотворила освітній процес. Не зважаючи на це освіта в надзвичайних ситуаціях є важливою реакцією, яка рятує життя, і її слід розглядати як пріоритет. Тому, вона зберігає функціонування в ситуаціях збройних конфліктів або катастроф, спричинених небезпечними природними явищами чи пандеміями. Ці ситуації за короткий проміжок часу знищують умови для життя, догляду та навчання дітей; зумовлюють переривання, відмову та перешкоджають здійсненню права на освіту [2]. Отже, метою освіти в таких екстрених умовах є захист дітей і забезпечення їх права на освіту.

Питання сутності, видів та особливостей надання освітніх послуг було предметом наукового інтересу багатьох вчених, зокрема, О. Компанієць, О. Вишнякової, Т. Матюк, С. Ніколаєнка, І. Каленюка, І. Грищенко, В. Гури, Т. Несторенко, Т. Макаренко та інших.

Водночас стрімкий розвиток законодавства та особливості надання освітніх послуг в умовах воєнного стану стали новим викликом для правозастосування та потребують додаткового наукового дослідження. Стаття спрямована на вивчення сутності та особливостей надання освітніх послуг в умовах воєнного стану України. *Метою статті* є характеристика адміністративно-правового регулювання особливостей надання освітніх послуг в умовах воєнного стану в Україні.

Результати

Характеризуючи правове поняття традиційно виділяють легальний та доктринальний аспекти тлумачення. Безперечно дискутувати щодо їх ранжування не є необхідним. Оскільки, безперечно, пріоритетним буде саме легальне поняття. Водночас для аналізу сутності поняття, його об'єктивності та виваженості важливим є вивчення позиції науковців. Насамперед, звернемося до легального тлумачення. Так, згідно з Законом України «Про освіту» освітня послуга – комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання [3].

Поняття «послуга» було загальноприйнятим ще з біблійних часів, коли його походження та змістові характеристики були пов'язані з термінами «служіння», «слуга» та «служити». На основі трактування поняття служіння в контексті античної філософії показано його переплетення з поняттям «милосердя». Ці терміни мали синонімічне значення [4, с. 95].

Стосовно доктринальних визначень, то у науковій літературі міститься безліч тлумачень поняття «освітня послуга». Наприклад, Zaid Yaseen Saud AL Dulaimi переконаний, що освітні послуги – це послуги, які університети та науково-дослідні інститути мають надавати з метою підвищення якості в структурі університетської освіти. Освітні послуги – це ті послуги, які підтримують і є основою для реалізації освітньої політики, досягнення цілей університетів і сприяння ефективності системи освіти в цілому. Також автор виокремлює цілі освітніх послуг:

- 1) створенням, оцінюванням та вдосконаленням освітніх програм;
- 2) покращенням навчального процесу та навичок науково-педагогічних працівників;
- 3) перетворенням досвіду навчання у значущий для здобувачів освіти;
- 4) перетворенням освітнього процесу в рентабельний процес;
- 5) сприяння безперервній освіті;
- 6) орієнтація на створення та просування інновацій у всіх видах діяльності та освітніх процесах [5, с. 59]. Як бачимо у своєму трактуванні вчений тлумачить освітні послуги крізь призму вищої освіти, що не дозволяє у повній мірі розкрити поняття.

I. Грищенко переконаний, що освітня послуга – це цілеспрямована діяльність фізичних та юридичних осіб, яка ґрунтується на підготовці до задоволення різноманітних інтелектуальних потреб людини і суспільства в нових знаннях, уміннях, навичках, розвитку здібностей особистості, що має ціннісний вимір [6, с. 127].

I. Каленюк вважає, що освітній продукт переважно виражений у матеріально-словесній формі (товар) або в нематеріальній формі (послуга). До освітніх продуктів закладів освіти належать: освітні послуги, засоби, з надання таких послуг та певні компетентності. Основним результатом освіти є «система знань, умінь і навичок, які передаються людям у процесі навчання» [7, с. 33].

На думку, С. Ніколаєнко освітня послуга – це нематеріальне, а соціальне благо, система знань, інформації, умінь і практичних навичок для задоволення її різноманітних освітніх потреб і реалізації особистих здібностей їх споживача [8, с. 20].

Слід зазначити, що специфіка освітніх послуг полягає в тому, що, на думку більшості дослідників, вони належать до категорії «суспільні блага». Але в той же час не можна забувати, що під поняттям суспільного блага слід розуміти товари, роботу або послуги, необхідні для задоволення колективних потреб, які не мають грошового вираження, а відтак не можуть забезпечуватися ринково [9, с. 63].

Існує досить широкий спектр підстав, за якими дослідники класифікують освітні послуги та певним чином формують визначення категорії «освітня послуга». Ось основні підстави, за якими здійснюється класифікація освітніх послуг:

- 1) за складниками системи освіти (освітні послуги в системах дошкільної освіти; повної загальної середньої освіти; позашкільної освіти; спеціалізованої освіти; професійної (професійно-технічної) освіти; фахової передвищої освіти; вищої освіти; освіти дорослих, у тому числі післядипломної освіти);
- 2) за формами здобуття освіти: освітні послуги за інституційною (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); індивідуальною (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж, на робочому місці (на виробництві); дуальною формами;
- 3) за освітнім ступенем: перший (бакалаврський), другий (магістерський) та третій (доктора філософії);
- 4) за формою оплати освітніх послуг (за рахунок видатків державного бюджету (державне замовлення); за кошти місцевого бюджету (регіональне замовлення); за кошти фізичних та/або юридичних осіб; за кошти цільових пільгових державних кредитів);

- 5) згідно з термінами (тривалістю) надання освітніх послуг (довгострокові; середньострокові, короткострокові);
- 6) за суб'єктами надання освітніх послуг;
- 7) за суб'єктами одержання освітніх послуг [10].

Війна й як наслідок оголошення воєнного стану неминуче внесли зміни у всі сфери життєдіяльності українців, сфера освіти не стала виключенням. Зокрема, оновився спосіб надання освітніх послуг. Адже, якщо за часів карантинних обмежень зумовлених коронавірусною інфекцією, ми навчилися вчитися в онлайн форматі та змішаному форматі. Все ж відсутність електропостачання та якісного інтернету зумовила суттєве зниження у якості надання освітніх послуг. І якщо говорити, то якість послуг для здобувачів вищої освіти, то вмотивованість самих здобувачів та можливість навчання в асинхронному режимі певним чином нівелювали ризики для якості. Натомість якість надання освітніх послуг в системах дошкільної, позашкільної, загальної середньої освіти суттєво знизилася.

Загалом Міністерство освіти і науки України під час повномасштабної війни пропонує чотири моделі освітнього процесу: очне, дистанційне, змішане навчання та індивідуальна форма роботи (екстернат або сімейна форма навчання).

Коли активна фаза воєнних дій лише розпочалася Міністерство освіти і науки, залежно від конкретної ситуації, рекомендувало або тимчасово призупинити освітній процес, або організувати його за дистанційною чи змішаною формою (за погодженням з військово-цивільною адміністрацією). При цьому учні, тимчасово переміщені до інших регіонів України могли долучитися до навчання в школі (за заявою одного з батьків) у будь-якому форматі за місцем тимчасового проживання (за індивідуальною формою навчання: екстернатною, сімейною (домашньою) або тимчасово відвідувати заклади загальної середньої освіти) [11].

Необхідно також приділяти належну увагу дітям з особливими освітніми потребами: надавати корекційні послуги залежно від рівня підтримки, за яким діти розподілені. У спеціальних навчальних закладах для таких дітей педагоги (вихователі, спеціальні педагоги (вчителі-дефектологи, логопеди)) можуть використовувати такі засоби комунікації, як, наприклад, публікація завдань і рекомендацій на сайті закладу; створення груп з батьками, учнями в соціальних мережах (Viber, Telegram тощо), використання електронних платформ (ZOOM, Google Classroom тощо), проведення скайп-конференцій; зв'язок по телефону, листування електронною поштою [12].

На нашу думку, під час організації освітнього процесу та забезпечення якісних освітніх послуг в умовах воєнного стану важливими є кілька факторів.

Насамперед, освіта під час війни вимагає співпраці між урядовими установами, гуманітарними організаціями та міжнародними спільнотами, щоб забезпечити максимальні можливості для навчання та захисту здобувачів освіти у таких складних умовах. Необхідно працювати з місцевими організаціями, соціальними працівниками та незалежними професіоналами, щоб забезпечити адаптовані та доступні освітні можливості для всіх здобувачів освіти. Крім того, мають бути забезпечені відповідні фінансові ресурси, відповідна інфраструктура та обладнання для створення доступності освіти під час війни. Освіта в умовах війни не повинна обмежуватися вивченням книги. Здобувачам освіти потрібні різноманітні можливості для навчання, включаючи соціальну та емоційну підтримку, культурні заходи та доступ до медіа та технологій. Крім того, важливою складовою стає патріотичне виховання, вміння швидко реагувати у стресових ситуація та надавати першу невідкладну допомогу для здобувачів старшого віку. Найголовнішим під час надання освітніх послуг має все ж створення безпечного середовища для всіх учасників освітнього процесу. Безперечно знання відіграють колосальне значення, але вони не є більш пріоритетними, ніж життя та здоров'я. Тому, важливо забезпечити безпеку, створити укриття та не допускати проведення занять під час повітряних тривог [13].

Значною проблемою для надання якісних освітніх послуг є необхідність переміщення навчальних закладів. Серед основних проблем, з якими зіткнулися переміщені заклади вищої освіти:

1) відсутність необхідної нормативної бази; 2) значний рівень конкуренції на ринку освітніх послуг в безпечних регіонах; 3) відсутність достатніх для повноцінного функціонування фінансових ресурсів для забезпечення життєдіяльності; 4) інтеграція та соціальна адаптація науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти [14, с. 172].

Крім того, на превеликий жаль в умовах війни, посилилася співпраця вчителів та викладачів з державою агресором. Саме тому, до Кримінального кодексу України, було внесено нову статтю «Колабораційна діяльність» (стаття 111-1). Форми об'єктивної сторони цього кримінально-протиправного діяння дуже варіативні. Водночас, окремі положення стосуються безпосередньо осіб, на яких покладено завдання з надання освітніх послуг: публічне заперечення громадянином України здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України або публічні заклики громадянином України до підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора, до співпраці з державою-агресором, збройними формуваннями та/або окупаційною адміністрацією держави-агресора, до невизнання поширення державного суверенітету України на тимчасово окуповані території України, а також здійснення громадянином України пропаганди у закладах освіти незалежно від типів та форм власності з метою сприяння здійсненню збройної агресії проти України [15].

Безперечно якість подання навчального матеріалу, та можливість його засвоєння багато у чому залежить від психо-емоційного стану як здобувачів освіти, так і педагогічних (науково-педагогічних) працівників.

Форма навчання може дуже швидко змінюватися між очною/дистанційною/змішаною у кожній громаді/школою (навчальним закладом)/класом. Система освіти повинна «навчитися» адаптивності – мати інституційну спроможність (відповідну безпеку та компетентність), щоб швидко реагувати на зміни та адаптуватися. Тільки так вдасться мінімізувати освітні втрати. І саме в таких надзвичайно складних умовах, оцінюючи беззаперечну важливість простого залучення до навчального процесу, це повинно спонукати робити акцент на якості, ще більше зосереджуватися на результаті [16].

Висновки

Таким чином, освітня послуга насамперед є послугою у її класичному розумінні. Вона є своєрідним продуктом, який не має матеріального характеру, проте має зовнішню форму вираження – документ про освітній ступінь. Освітні послуги можуть бути класифіковані за безліччю критеріїв на основі теоретико-правових підстав. В умовах війни якість освітніх послуг зазнала суттєвих втрат, зумовлених, активними бойовими діями; відсутністю електропостачання та Інтернету; складним психологічним станом педагогічних (науково-педагогічних) працівників та необхідністю переміщення окремих закладів освіти. Водночас, не зважаючи на ці виклики суспільство не може допустити відсутність освітніх послуг, тому виникають нові механізми, технології навчання та викладання. Визначено фактори, які мають бути реалізовані для «приспособлення» освітніх послуг до вимог воєнного стану: забезпечення безпечного середовища, забезпечення психологічної підтримки, вміння адаптуватися до нових викликів, широке використання новітніх технологій.

Перспективи подальших наукових досліджень вбачаємо у необхідності вивчення основних корупційних ризиків у сфері надання освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Abdulghani Al-Shuaibi. The Importance of Education. URL: https://www.researchgate.net/publication/260075970_The_Importance_of_Education/citations British Institute of International and Comparative Law, *Protecting Education in Insecurity and Armed Conflict*, An International Law Handbook, second edition. URL: https://www.right-to-education.org/sites/right-to-education.org/files/resource-attachments/PEIC_BIICL_international_law_handbook_2020_en.pdf

2. Про освіту : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2017. № 38-39. Ст. 380.
3. Гура В., Несторенко Т., Макаренко Т. Дослідження категорії «освітня послуга»: міждисциплінарний підхід. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2022. Вип. 2. С. 91–104.
4. AL Dulaimi Z. Y. S. Education, Educational Services and their Quality. *Journal of Marketing Management*. 2016, Vol. 4, No. 1. P. 58–66 I DOI: 10.15640/jmm.v4n1a6
5. Грищенко І. М. Професійна освіта в системі економічних досліджень: монографія. Київ: Грамота, 2014. 384 с.
6. Каленюк І. С. Економіка освіти: навч. посіб. Київ: Знання України, 2003. 316 с.
7. Ніколаєнко С. Якість вищої освіти в Україні – погляд у майбутнє. *Вища школа*. 2006. № 2. С. 3–22.
8. Матюк Т. В. Соціальний характер освітніх послуг та економічна політика держави. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2015. № 3. С. 61–67.
9. Власюк Т. М. Теоретичні аспекти поняття «освітня послуга». URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/18883/1/PIONBUG_2021_P040-041.pdf
10. Дистанційні школи та навчальні платформи надають безкоштовний доступ для здобувачів освіти. *Міністерство освіти і науки* : офіційний сайт. URL : <https://mon.gov.ua/ua/news/distancijni-shkoli-ta-navchalni-platformi-nadayut-bezkoshtovnij-dostup-dlya-zdobuvachiv-osviti>
11. Лист МОН України від 06.03.2022 № 1/3371-22 «Про організацію освітнього процесу». URL : https://hoippo.km.ua/wp-content/uploads/2022/03/LaterMON_06_03_22_org_osvit_procesu.pdf
12. Вишнякова О. Освіта під час війни: що змінилося і як це вплине на майбутнє дітей. *LB.Ua* : вебсайт. URL : https://lb.ua/blog/olena_vyshniakova/543064_osvita_pid_chas_vijni_shcho_zminilosya_i_u_ak.html Українська освіта в умовах війни : монографія / за наук. ред. С.О. Терепищого. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. 234 с.
13. Кримінальний кодекс України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III ; ред. станом на 12 вер. 2020 р. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 25–26. Ст. 131.
14. Компанієць О. Якісна освіта у час війни: чи варто про це говорити зараз? *Novadoba* : вебсайт. URL : <https://novadoba.com.ua/392838-oksana-kompaniyets-yakisna-osvita-u-chas-vijny-chy-var-to-pro-tse-govoryty-zaraz.html>